

Archeologisch onderzoek Langedreef te Driebergen

Bureauonderzoek

GRONTMIJ ARCHEOLOGISCHE RAPPORTEN 96



Archeologisch onderzoek Lange Dreef te Driebergen

Bureauonderzoek

GRONTMIJ ARCHEOLOGISCHE RAPPORTEN 96

Definitief

ISSN 1573-5710

Opdrachtgever:
gemeente Driebergen-Rijsenburg

Grontmij Nederland B.V.
Houten, 30 januari 2005

Verantwoording

Titel : Archeologisch onderzoek Lange Dreef te Driebergen
Bureauonderzoek
Grontmij Archeologische Rapporten 96

Projectnummer : 181403

Referentienummer : 13/9900990/vdR

Revisie : D

Datum : 30 januari 2005

Auteur(s) : dhr. drs. E. Norde en dhr. drs. J. van der Roest

E-mail adres : juan.vanderroest@grontmij.nl

Gecontroleerd door : dhr. drs. J. van der Roest

Paraaf gecontroleerd : 

Goedgekeurd door : dhr. ir. P.B.J.M. Oude Boerrigter

Paraaf goedgekeurd : 

Contact : De Molen 48
3994 DB Houten
Postbus 119
3990 DC Houten
T 030 - 634 47 00
F 030 - 637 94 15
archeologie@grontmij.nl
www.grontmij.nl

Administratieve gegevens

Datum opdracht : 17 december 2004
" **concept** : 21 januari 2005
" **definitief** : 30 januari 2005

Opdrachtgever : gemeente Driebergen-Rijsenburg

Uitvoerder : Grontmij Nederland B.V.
dhr. drs. E. Norde en dhr. drs. J. van der Roest

Bevoegd gezag : provincie Utrecht

Aanleiding : geplande woningbouw/inrichting gebied

Locatie (bijlage 1) : provincie : Utrecht
gemeente : Driebergen-Rijsenburg
plaats : Driebergen
toponiem : Lange Dreef
kaartblad : 32 C ZEIST

RD-coördinaten : NO X: 147.800 / Y: 451.220
ZO X: 147.080 / Y: 450.590
ZW X: 146.975 / Y: 450.725
NW X: 147.660 / Y: 451.330

afm. plangebied : circa 13 ha

kad. gegevens : gemeente Driebergen-Rijsenburg,
sectie C, nummer 2635, 2636, 59,
58 (gedeeltelijk), 73 (gedeeltelijk),
3484, 3483, 1870, 2046, 2045 en 4258

ArchisII : OMG-code : 25584

Inhoudsopgave

1	Inleiding.....	5
1.1	Algemeen.....	5
1.2	Aanleiding en doelstelling.....	5
2	Resultaten.....	6
2.1	Werkwijze.....	6
2.2	Ligging plangebied.....	6
2.3	Geologie en bodem.....	6
2.4	Landschappelijke omgeving en bewoningsmogelijkheden.....	8
2.5	Historie.....	8
2.6	Archeologie.....	9
2.7	Voorgaand verwant onderzoek.....	10
2.8	Archeologische verwachting.....	10
2.9	Conclusie.....	11
3	Evaluatie.....	12
3.1	Samenvatting en conclusie.....	12
3.2	Aanbeveling.....	12
	Literatuur en bronnen.....	13
	Verklarende woordenlijst en gebruikte afkortingen.....	14
	Bijlage 1: Ligging plangebied op topografische ondergrond	
	Bijlage 2: Archeologische basiskaart (ABK)	
	Bijlage 3: Milieukundige boringen 2004	

1 Inleiding

1.1 Algemeen

De gemeente Driebergen-Rijsenburg heeft aan Grontmij Nederland B.V. opdracht verleend voor het uitvoeren van een archeologische bureaustudie naar de mogelijke aanwezigheid van archeologische waarden binnen het plangebied Lange Dreef in Driebergen.

Het plangebied ligt in de zuidwesthoek van de gemeente Driebergen-Rijsenburg, ingeklemd tussen de Lange Dreef en de Engweg. Het gebied heeft een oppervlakte van circa 13 ha en bestaat op dit moment grotendeels uit grasland en biedt plaats aan enkele agrarische bedrijven.

In het huidige stadium van planvorming kunnen nog geen uitspraken worden gedaan over de geplande bodemingrepen. De ligging van het plangebied is weergegeven in bijlage 1.

1.2 Aanleiding en doelstelling

Aanleiding voor het onderzoek is de geplande woningbouw in het gebied. De met deze bouw gepaard gaande grondwerkzaamheden kunnen een directe bedreiging vormen voor eventueel in de bodem aanwezige archeologische waarden. Dit is voor de gemeente Driebergen-Rijsenburg aanleiding geweest het archeologisch en cultuurhistorisch onderzoek in het kader van de Archeologische Monumentenzorg (AMZ) reeds vroeg in de voorbereidingen mee te nemen.

Doel van het archeologisch onderzoek is het in kaart brengen van de specifieke archeologische verwachting in het plangebied. Op basis van dit verwachtingsmodel wordt een advies gegeven met betrekking tot de noodzaak van eventueel archeologisch vervolgonderzoek en zo dit het geval is, uit welke stappen dit zou kunnen bestaan.

2 Resultaten

2.1 Werkwijze

Bij het bureauonderzoek wordt gekeken naar voor het plangebied relevante gegevens over archeologie. Doel hiervan is inzicht te verkrijgen in de opbouw van de ondergrond van het plangebied en het controleren van de verwachtingen van de archeologische verwachtingskaarten. Tijdens de literatuurstudie zijn de volgende werkzaamheden verricht:

- het bestuderen van bodem-, (indien aanwezig) geologische-, geomorfologische, hoogtelijnen-, topografische- en historische kaarten;
- het inventariseren van relevante archeologische gegevens in het archeologisch informatie-systeem ArchisII;
- tevens is aandacht geschonken aan de Archeologische Monumentenkaart (AMK), de Cultuurhistorische Hoofdstructuur van de provincie Utrecht (CHS) en aan de Indicatieve Kaart van Archeologische Waarden (IKAW);
- het bestuderen van grondboringen die in het kader van het milieukundig onderzoek van 2004 zijn verricht;
- het raadplegen van de archeologische kroniek van de provincie Utrecht;
- het raadplegen van relevante literatuur.

In de navolgende paragrafen worden de geologie en bodemopbouw van het plangebied beschreven. Daarbij wordt het bijbehorende landschap beschreven en wat dit betekent voor de archeologie. Daarna worden in dit hoofdstuk de al bekende archeologische waarden van het plangebied en de directe omgeving ervan besproken.

Op basis van de gegevens van zowel de geologische en bodemkundige opbouw als van de bekende archeologische waarden, wordt het hoofdstuk afgesloten met een gespecificeerde archeologische verwachting voor het plangebied.

2.2 Ligging plangebied

De locatie Lange Dreef ligt in de zuidwesthoek van Driebergen-Rijsenburg, tussen de huidige bebouwingsgrens langs de Lange Dreef en het landgoed Dennenburg.

De onderzoekslocatie is gelegen tussen de Lange Dreef en de Engweg te Driebergen-Rijsenburg. De locatie is kadastraal bekend onder Gemeente Driebergen-Rijsenburg, sectie C, nummer 2635, 2636, 59, 58 (gedeeltelijk), 73 (gedeeltelijk), 3484, 3483, 1870, 2046, 2045 en 4258 en heeft in totaal een oppervlakte van circa 13 ha.

2.3 Geologie en bodem

2.3.1 Geologie

Het plangebied is gelegen net buiten de Utrechtse Heuvelrug, op de overgang tussen de hoger gelegen zandgronden behorende bij de stuwwal (een stuwwal van de eerste fase met bijbehorende sandr) in het noordoosten en de lager gelegen, nattere kleigronden in het zuidwesten. Uit de geologische overzichtskaarten van Nederland blijkt dat binnen het plangebied afzettingen van de Formatie van Boxtel (voorheen de Formatie van Twente), bestaande uit dekzanden, aan het oppervlak voorkomen. De afzettingen van de "Formatie van Twente" zijn gelegen op afzettingen van de Formatie van Drente.

De afzettingen van deze laatste formatie zijn gevormd tussen 200.000 en 120.000 jaar BP toen ons land gedeeltelijk bedekt was door landijs en bestaan uit grof zand. Dit zand is afgezet toen

de ijskappen smolten en de stuwwallen gedeeltelijk wegerodeerden. Door deze erosie werden er achter de stuwwallen grote hoeveelheden zand afgezet. Deze zanden zijn over het algemeen matig fijn tot matig grof, leemarm tot zwak lemig.

De dekzanden van de Formatie van Boxtel zijn afgezet gedurende de Laatste IJstijd (het Weichselien), 70.000-10.000 BP. Tijdens deze periode heerste in ons land een toendraklimaat, waarbij de ondergrond permanent bevroren was en het land slechts met zeer schaarse vegetaties bedekt was.

Tabel 2.1 indeling van het Weichselien

periode	(inter)stadaal	jaren v.Chr.
Laat-Glaciaal	Jonge Dryas	8.900 - 8.200
	Allerød	9.700 - 8.900
	Oudere Dryas	9.900 - 9.700
	Bølling	10.300 - 9.900
Boven-Pleniglaciaal		27.000 - 10.300
Midden-Pleniglaciaal		40.000 - 27.000
Onder-Pleniglaciaal		58.000 - 40.000
Vroeg-Glaciaal		70.000 - 58.000

Als gevolg van deze schaarse vegetatie werden eolische sedimenten gevormd, bestaande uit niet leemhoudend, fijn zand. Dit zand is uitgestoven uit de toen droogliggende Noordzee, beekdalen en andere reeds oudere afzettingen.

Binnen de Formatie van Boxtel worden de onder andere de volgende afzettingen aangetroffen: eolische afzettingen (stuifzand, land- en rivierduinen, dekzand, nat-eolische afzettingen, 'desert pavements', löss), kleinschalig fluviatiele afzettingen, niveo-eolische afzettingen en hellingafzettingen.

2.3.2 Bodem

De bodem in het plangebied bestaat volgens de Bodemkaart van Nederland, blad 32 West, in het noordelijke deel uit hoge zwarte enkeerdgronden uit leemarm en zwak lemig fijn zand met een zogenaamde grondwatertrap VI.

Bij het bepalen van de vochtigheid van de bodem wordt gewerkt met grondwatertrappen (Gwt's), zie tabel 2.2. Deze trappen geven een klassenindeling weer van ten eerste de verschillende grondwaterstanden naar diepte en ten tweede de seizoensvariatie in de grondwaterstanden.

Tabel 2.2 grondwatertrappenindeling

grondwatertrap	I	II	III	IV	V	VI	VII
GHG in cm -mv	(< 20)	(< 40)	< 40	> 40	< 40	40 - 80	> 80
GLG in cm -mv	< 50	50-80	80-120	80-120	> 120	> 120	(> 160)

GHG gemiddeld hoogste grondwaterstand / GLG gemiddeld laagste grondwaterstand

De trappen worden vastgesteld op een schaal van I tot VII, van respectievelijk extreem nat tot extreem droog.

Dit houdt dus voor de gronden in het noordelijke deel in dat de gemiddelde hoogste grondwaterstand zich tussen de 40 en 80 cm -mv bevindt en dat de gemiddelde laagste grondwaterstand meer dan 120 cm -mv bedraagt.

Hoge zwarte enkeerdgronden hebben zich ontwikkeld als gevolg van een eeuwenlange bemesting met (pot)stalmest, huisafval, bosstrooisel, heideplaggen en dikwijls ook vrij veel zand, aan-

gezien de zandgronden zeer onvruchtbaar zijn. Hierdoor werden de bouw- en graslanden geleidelijk opgehoogd, zodat er een dikke humushoudende bovengrond ontstond, die een dikte kon bereiken tot meer dan 50 cm. Deze enkeerdgronden worden ook wel aangeduid met de term essen, esdek of kampen. Doordat zich in de loop van de tijd een deklaag heeft ontwikkeld, bieden esdekken een goede conservering voor archeologische waarden die zich daaronder bevinden. Bovendien zijn esdekken vaak aangelegd op plaatsen die in de daaraanvoorgaande periode(n) als een gunstige locatie voor vestiging werden gezien.

In het zuidelijke deel bestaat de bodem uit beekerdgronden uit leemarm en zwak lemig fijn zand met een Gwt III. Dit betekent dat hier de gemiddelde hoogste grondwaterstand minder dan 40 cm -mv bedraagt en dat de gemiddelde laagste grondwaterstand zich tussen de 80 en 120 cm -mv bevindt. De beekerdgronden worden tot de zogenaamde natte eerdgronden gerekend. Deze zijn ontstaan in de lagere, nattere delen van het landschap, waar plantaardig materiaal van nature moeilijker afbreekt en de uitspoeling van humus gering is. Als gevolg hiervan is een natuurlijke humushoudende bovenlaag ontstaan.

2.4 Landschappelijke omgeving en bewoningsmogelijkheden

Het landschap heeft altijd een belangrijke rol gespeeld in het nederzettingsspatroon van de mens. Bij onderzoek naar archeologische sporen in een bepaald gebied is het van groot belang te weten hoe het landschap er in het verleden uit gezien heeft.

De zandgronden, met name de hogere delen daarvan zoals zandkoppen en zandruggen, hebben in het verleden altijd een aantrekkelijke plaats voor bewoning gevormd. De eerste permanente bewoning heeft waarschijnlijk vanaf het Neolithicum plaatsgevonden. In die tijd zijn de eerste boerennederzettingen ontstaan. Deze nederzettingen ontstonden op de middelhoge zandgronden, aan de randen van stuwwallen. Van permanente bewoning op één plaats is waarschijnlijk nog geen sprake geweest. Door uitputting van de landbouwgrond was het noodzakelijk, dat de nederzettingen regelmatig werden verplaatst. Een belangrijke voorwaarde voor de vestiging van een nederzetting is altijd de aanwezigheid van water geweest.

Driebergen ligt aan de voet van de Utrechtse Heuvelrug. De kern van het dorp ligt op oude enkeerdgronden; de nieuwbouwwijken zijn gebouwd op de overgang naar de van oorsprong natte komgronden in het gebied van de Langbroekerwetering.

Op de enkeerdgronden lag een besloten, fijnmazig kampenlandschap met houtwallen, kleine akkers, dorpen en landgoederen. Centrale lijn in dit landschap is de oude weg van Utrecht naar Arnhem, nu de provinciale weg N225. Het gebied wordt op de Cultuurhistorische Hoofdstructuur (CHS) van de provincie Utrecht tot de Gradiënt Heuvelrug-Kromme Rijn gerekend. In deze hoofdstructuur wordt de wens uitgesproken bij voorgenomen ontwikkelingen de karakteristiek van dit landschap zoveel mogelijk te bewaren.

2.5 Historie

2.5.1 Het ontstaan van Driebergen en Rijsenburg

De naam Driebergen komt waarschijnlijk van *Thribergen*, een benaming die halverwege de 12^e eeuw al vermeld wordt. De exacte betekenis van deze naam is echter niet bekend. Op het kruispunt van de huidige wegen Hoofdstraat, Traaij en Engweg is het dorp ontstaan en later verder uitgegroeid.

Na de aanleg van de Langbroekerwetering in de eerste helft van de 12^e eeuw werd begonnen met de ontginningen in het Driebergerbroek, waarna in het gebied rondom de wetering verschillende ridderhofsteden werden gesticht.

Rijsenburg dankt haar naam aan de voormalige ridderhofstad *Rijsenburgh*, een kasteel gelegen aan de Langbroekerdijk. De ambachtsheerlijkheid *Rijsenburgh* wordt al in 1279 genoemd. Nadat dit kasteel verscheidene keren is herbouwd, wordt het rond 1800 definitief gesloopt. Het dorp Rijsenburg is echter niet op de plaats van dit kasteel ontstaan, maar wordt in 1810 gesticht door de zakenman Van Oosthuyze, die uit de resten van het voormalige kasteel op de grens

van de heerlijkheid de huidige RK-kerk liet bouwen. In 1931 werd Rijsenburg bij Driebergen gevoegd.

2.5.2 Historische en huidige situatie

Op het minuutplan van 1832, Driebergen sectie A-C, is te zien dat het plangebied nog onbebouwd was. Deze situatie is tot op heden voor het grootste deel van het onderzoeksgebied onveranderd gebleven. Om het plangebied heen zijn op het minuutplan verschillende huizen te zien. Ten oosten van het plangebied ligt het landgoed Dennenburg, welke vermoedelijk halverwege de 15e eeuw is gebouwd door Jacob, heer van Abcoude. Het landgoed is in de loop van de tijd in bezit geweest van verschillende eigenaren, onder andere van de bisschop van Utrecht, Karel V en Philips II. Uiteindelijk wordt het park veranderd in een Engels landschapspark. Het huis zelf is in eerste instantie een aantal keer verbouwd, maar uiteindelijk afgebroken en vervangen door een nieuw huis met stal en oranjerie.

Het plangebied bestaat op dit moment voor het grootste deel uit grasland. Het noordelijke en het zuidelijke deel van het plangebied wordt in beslag genomen door voornamelijk agrarische bedrijven.

Aangezien het plangebied altijd een agrarische functie gehad heeft, is de bodem in het gebied waarschijnlijk alleen verstoord als gevolg van agrarische activiteiten, zoals ploegen en eggen. Omdat het plangebied is gelegen buiten de historische kern van Driebergen is er geen verder onderzoek verricht naar de historische bebouwing binnen het plangebied.

2.6 Archeologie

Het plangebied en haar omgeving wordt op de CHS van de provincie Utrecht aangegeven als behorende tot een eenheid waarvoor door de Provincie extra eisen worden gesteld met betrekking tot de archeologie.

In bijlage 2 is de zogenaamde archeologische basiskaart voor het plangebied en haar omgeving opgenomen. Hierop zijn gegevens uit diverse bronnen gecombineerd.

Tabel 2.3 overzicht van archeologische perioden

periode	datering
Nieuwe Tijd	1500 - heden
Late Middeleeuwen	1050 - 1500 n.Chr.
Vroege Middeleeuwen	450 - 1050 n.Chr.
Romeinse Tijd	12 v.Chr. - 450 n.Chr.
IJzertijd	800 v.Chr. - 12 v.Chr.
Bronstijd	1.900 v.Chr. - 800 v.Chr.
Neolithicum (Nieuwe Steentijd)	5.325 v.Chr. - 1.900 v.Chr.
Mesolithicum (Midden Steentijd)	9.000 v.Chr. - 4.900 v.Chr.
Laat-Paleolithicum (Late Oude Steentijd)	tot 9.000 v.Chr.

2.6.1 IKAW

Op de Indicatieve Kaart van Archeologische Waarden (IKAW) staat aangegeven of terreinen een hoge, middelhoge, lage of zeer lage archeologische verwachtingswaarde hebben. Deze kaart is onder andere gebaseerd op de relatie die er bestaat tussen de bodemsoort en de aanwezigheid van archeologische vindplaatsen.

Het noordelijke deel van het gebied heeft volgens de IKAW een hoge verwachting op het aantreffen van archeologische resten, het zuidelijke deel heeft een middelhoge verwachting en de zuidwestelijke punt heeft een lage verwachting. Een lage verwachting op het aantreffen van archeologische resten wil echter niet zeggen dat er geen archeologische resten aanwezig kunnen zijn. De kans daarop is wel kleiner. Punt van aandacht daarbij is dat de IKAW is dat de

kaart grotendeels gebaseerd is op kaarten met een schaal van 1 : 50.000. Op een lokaal schaalniveau is de kaart daarom minder betrouwbaar.

2.6.2 ArchisII en AMK

In het archeologisch informatiesysteem ArchisII staan alle bekende archeologische waarnemingen geregistreerd. Een onderdeel hiervan is de Archeologische Monumentenkaart (AMK). In de AMK staan terreinen aangegeven die op grond van verscheidene criteria een bepaalde bescherming genieten van de Rijksdienst voor het Oudheidkundig Bodemonderzoek (ROB). Er zijn binnen het plangebied geen terreinen met een archeologische monumentenstatus bekend. Ten noordwesten van het gebied is één terrein van hoge archeologische waarde bekend. Het gaat hierbij om de historische dorpskern van Driebergen, daterend uit de periode van de Vroege Middeleeuwen (450-1050 n.Chr.) tot en met de Nieuwe Tijd (1500-1950 n.Chr.). Deze dorpskern is gelegen op het dekzand, omgeven door enkeerdgronden.

Archeologische waarnemingen zijn uit het plangebied zelf niet bekend. Uit de omgeving van het plangebied zijn wel enkele waarnemingen bekend. Het betreft hier de vondst van Bronstijd aardewerk (waarn.nr. 46324), van aardewerk afkomstig uit de Romeinse periode (waarn.nr. 10371) en van aardewerk afkomstig uit de Late Middeleeuwen (waarn.nr. 1514, 10365 en 10390). Het is daarbij opvallend, dat verschillende waarnemingen juist gedaan zijn op plaatsen met een lage kans op het aantreffen van archeologische waarden, zie verder bijlage 2.

2.7 Voorgaand verwant onderzoek

In juli 2004 is door Grontmij in opdracht van de gemeente Driebergen-Rijsenburg een milieukundig onderzoek uitgevoerd naar mogelijke vervuiling van de ondergrond van het plangebied. Dit onderzoek is uitgevoerd door het zetten van 61 grondboringen, waarbij specifieke aandacht is besteed aan een puinpad, welke door het onderzoeksgebied loopt en aan de omgeving van een aantal olietanks in het gebied, zie bijlage 3.

Het onderzoek kan worden gebruikt om een algemene indruk van de opbouw van de bodem te verkrijgen en van de mate van verstoring van de bovengrond. De ondergrond van de bodem ter hoogte van het puinpad bestaat uit een dikke laag puin, waaronder beton en sintels. Deze laag loopt door tot een diepte tussen 50 cm -mv en 120 cm -mv. Buiten het puinpad is weinig puin in de boringen aangetroffen. Het tijdens dit onderzoek aangetroffen bodemprofiel bestaat geheel uit matig fijn tot fijn zand. De bovengrond is over het algemeen matig humeus. Plaatselijk heeft ophoging plaatsgevonden.

Tijdens het milieukundig booronderzoek zijn naast de puinpaden geen verstoringen aangetroffen die dieper gaan dan 45 tot 65 cm -mv. Ter hoogte van deze paden gaat de verstoring over het algemeen dieper dan 100 cm -mv.

Er kan dus worden geconcludeerd dat binnen een groot gedeelte van het plangebied het bodemarchief nog aanwezig kan zijn.

2.8 Archeologische verwachting

Uit het voorgaande blijkt dat de kans op het aantreffen van archeologische resten matig tot groot is. Het kan gaan om sporen daterend uit de periode van het Neolithicum (of mogelijk nog ouder) tot en met de Late Middeleeuwen. De aard van de te verwachten grondsporen is niet bekend. Er valt voor de periode vanaf het Neolithicum te denken aan nederzettingssporen, waaronder afvalkuilen, waterputten, huisplattegronden, verkavelings- of ontwateringsgreppels of grafvelden.

De kwaliteit van mogelijke archeologische resten kan gezien de overwegend geringe mate van verstoring hoog zijn; ook omdat er mogelijk sprake is van een esdek dat de onderliggende sedimenten en eventueel aanwezige archeologische waarden en resten beschermt. Gezien de diepte van de grondwaterstand zullen organische resten in het noordelijke deel van het terrein waarschijnlijk minder goed geconserveerd zijn. In het zuidelijke deel zullen de condities hiertoe, gezien de hogere grondwaterstand, beter zijn.

2.9 Conclusie

Om de uitgesproken verwachting te kunnen toetsen, kan het best een inventariserend veldonderzoek (IVO) door middel van boringen worden uitgevoerd. Een karterend booronderzoek is vaak de enige weinig destructieve methode om vindplaatsen te lokaliseren die op enige diepte onder het maaiveld liggen. In veel gevallen zijn deze vindplaatsen afgedekt door natuurlijke sedimenten (bijvoorbeeld rivierafzettingen, stuifzand en colluvium) of door een relatief dikke cultuurlaag (zoals een esdek). In deze gevallen is de kans klein dat vondsten door bijvoorbeeld de werking van landbouwmachines aan de oppervlakte terecht komen. Daarnaast is booronderzoek geschikt voor het opsporen van vindplaatsen in begroeide gebieden, zoals grasland. Grasland kenmerkt zich in vergelijking met akkerland door een slechte vondstzichtbaarheid aan de oppervlakte. Hier kan met behulp van de boringen de bodem op het voorkomen van archeologisch materiaal worden onderzocht.

Door middel van karterend booronderzoek worden met name nederzettingsterreinen in kaart gebracht. Nederzettingsterreinen zijn doorgaans te herkennen aan het voorkomen van aardewerk en andere zogenaamde archeologische indicatoren (zoals vuursteen, verbrande leem en houtskool). Nederzettingsterreinen van een geringe omvang en andere vindplaatstypen uit bijvoorbeeld het Paleolithicum of het Mesolithicum en grafvelden en akkercomplexen (uit latere perioden) manifesteren zich doorgaans minder duidelijk tijdens karterend booronderzoek. Het aantreffen van slechts weinig archeologisch materiaal in een boring kan derhalve reeds de aanleiding vormen om een terrein als archeologisch waardevol te bestempelen.

Booronderzoek maakt het verder mogelijk de diepteligging, de dikte en de stratigrafische positie van de archeologische laag of lagen te bepalen en om de bodemkundige situatie beter in kaart te brengen, dit laatste mede met betrekking tot de mate van ontwikkeling van het esdek. Daarnaast is booronderzoek een betrouwbare methode om de mate van antropogene verstoring en/of natuurlijke bodemerosie van het te onderzoeken gebied te kunnen bepalen. In beide gevallen kunnen archeologische sporen geheel of gedeeltelijk verdwenen zijn. Met behulp van booronderzoek kan binnen relatief korte tijd worden vastgesteld of er daadwerkelijk archeologische resten binnen het plangebied aanwezig zijn.

Doel van het IVO is tot een toetsing van de verwachtingskaarten te komen. Op basis van de resultaten van het IVO kan in overleg met het bevoegd gezag worden bepaald in hoeverre bij de bouwwerkzaamheden rekening gehouden moet worden met archeologische waarden en of eventuele vindplaatsen in aanmerking komen voor een vervolgonderzoek.

3 Evaluatie

3.1 Samenvatting en conclusie

De gemeente Driebergen-Rijsenburg heeft aan Grontmij opdracht verleend voor het uitvoeren van een archeologische bureaustudie. Aanleiding voor het onderzoek is de geplande woningbouw in het gebied Lange Dreef te Driebergen. Doel van het onderzoek was het in kaart brengen van de specifieke archeologische verwachting in het plangebied. Op basis van dit verwachtingsmodel kan een advies worden gegeven over eventueel te nemen vervolgstappen met betrekking tot het traject van de archeologische monumentenzorg.

Het plangebied heeft volgens de IKAW gedeeltelijk een hoge archeologische verwachtingswaarde, gedeeltelijk een middelhoge verwachting en voor een zeer klein gedeelte een lage verwachting. Er zijn geen archeologische waarden bekend uit het plangebied zelf. In de omgeving van het plangebied zijn verschillende waarnemingen bekend. Hieruit moet geconcludeerd worden dat de kans op het aantreffen van archeologische bewoningssporen in grote delen van het plangebied middelhoog tot hoog is.

Geconcludeerd kan worden dat vervolgonderzoek naar de mogelijk aanwezige archeologische waarden binnen het plangebied noodzakelijk is om daarmee beter te kunnen bepalen in hoeverre de toekomstige bouwwerkzaamheden de eventueel aanwezige archeologische waarden kunnen aantasten.

3.2 Aanbeveling

Het geadviseerde vervolgonderzoek kan het best plaatsvinden door het laten uitvoeren van een IVO door middel van grondboringen. Dit is de beste manier om in relatief korte tijd en met weinig verstoring van de bodem, eventuele archeologische vindplaatsen en waarden op te sporen en de aard daarvan nader in kaart te brengen.

Voorafgaand aan dit inventariserend veldonderzoek dient een Programma van Eisen of een Plan van Aanpak te worden opgesteld.

Het uiteindelijke selectiebesluit wordt genomen door het bevoegd gezag. De conceptversie van dit rapport is, zoals gebruikelijk, voorgelegd aan de provincie Utrecht (als overkoepelend bevoegd gezag). De Provincie heeft daarop aangegeven de hierboven beschreven conclusies en gegeven aanbeveling over te nemen.¹

Naar aanleiding hiervan, is dit rapport definitief gemaakt.

¹ E-mail van mevr. M. Dutting van de provincie Utrecht aan dhr. E. Norde, archeoloog/projectleider bij Grontmij, d.d. 30-01-2005.

Literatuur en bronnen

Literatuur

Berendsen, H.J.A., 1996. Fysische geografie van Nederland - De vorming van het land. Van Gorcum, Assen.

Berendsen, H.J.A., 1997. Fysische geografie van Nederland - Landschappelijk Nederland. Van Gorcum, Assen.

Stiboka 1966. Bodemkaart van Nederland 1 : 50.000. Blad 26 West Harderwijk / Blad 32 West Amersfoort. Stichting voor Bodemkartering, Wageningen.

Bronnen

Archeologische Kroniek provincie Utrecht (1980-2003).

Milieukundig bodemonderzoek Lange Dreef te Driebergen-Rijsenburg, Grontmij De Bilt/Houten, briefrapportage, 14 december 2004.

Minuutplan kadastrale gemeente Driebergen sectie A-C, blad 1, schaal 1 : 2.500, jaar 1822.

Niet van Gisteren - Cultuurhistorische Hoofdstructuur van de provincie Utrecht en Hoofdnota Cultuurhistorische Hoofdstructuur en beleidsvisie van de provincie Utrecht. Provincie Utrecht, Utrecht 2002.

Verklarende woordenlijst en gebruikte afkortingen

Verklarende woordenlijst

Voor bodemkundige begrippen wordt verwezen naar: H. de Bakker en J. Schelling: *Systeem van bodemclassificatie voor Nederland - De hogere niveaus*. StiBoKa/Pudoc, Wageningen 1966.

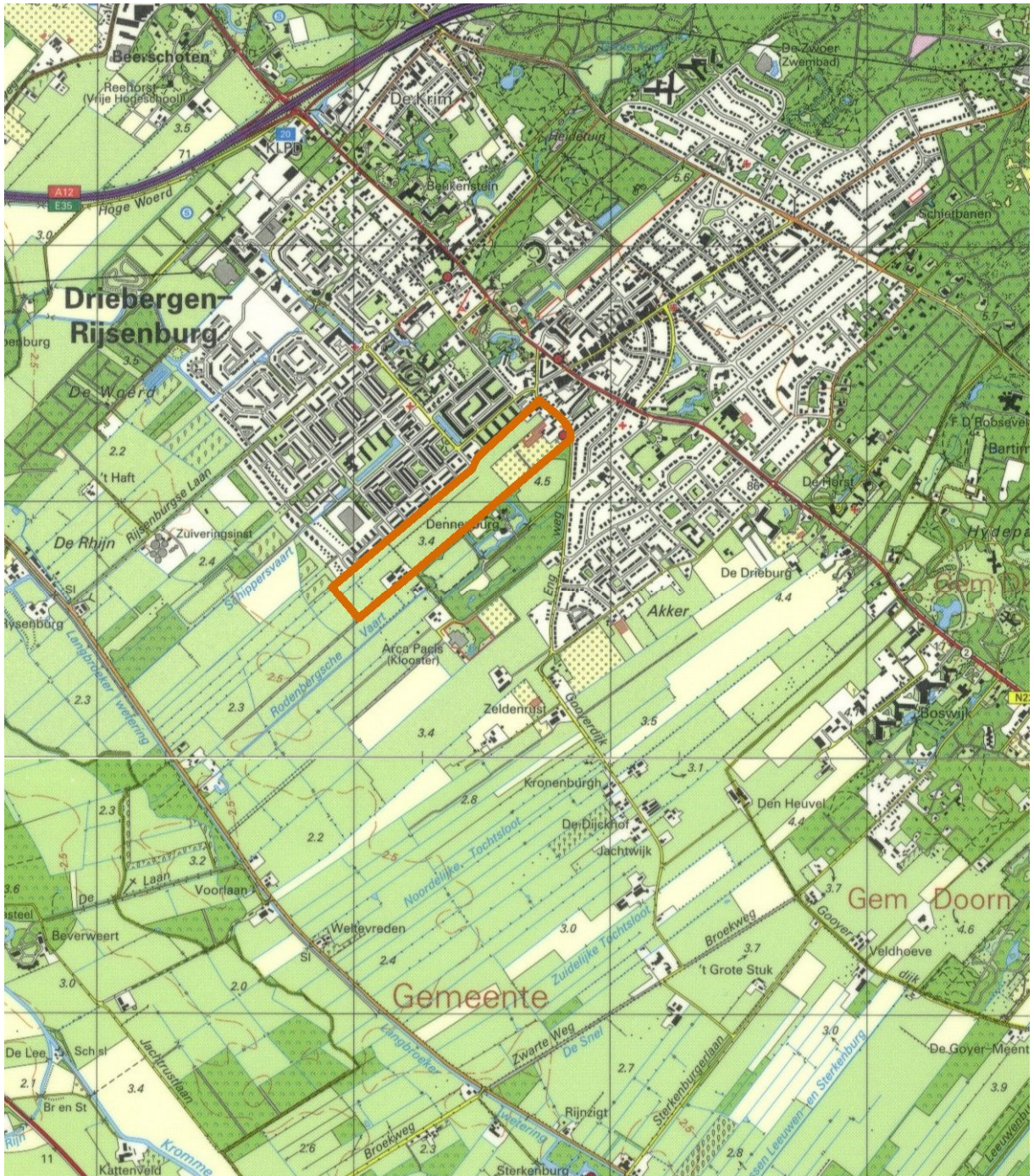
colluvium	gesedimenteerd erosiemateriaal
dekzand	fijnzandige afzettingen die onder periglaciale omstandigheden voornamelijk door windwerking ontstaan zijn; de dekzanden van het Weichselien vormen in grote delen van Nederland een 'dek'
'desert pavements'	stenenvloertjes, ontstaan doordat de fijne korrels uit het aan het oppervlak liggende sediment wegwaaien, waardoor grind achterblijft; bijvoorbeeld de Laag van Beuningen
eolisch	afzettingsmilieu waarbij sediment wordt afgezet onder invloed van de wind
fluviaal	heeft betrekking op rivieren
glaciaal	ijstijd
Holoceen	tijdvak van het Kwartair, beslaat de laatste 10.000 jaar
Kwartair	laatste periode van de geologische geschiedenis, wordt onderverdeeld in twee tijdvakken: het Pleistoceen en het Holoceen
niveo-eolisch	afzettingsmilieu waarbij sediment wordt afgezet onder invloed van de wind en sneeuw (nix = sneeuw)
niveo-fluviaal	afzettingsmilieu waarbij sediment wordt afgezet onder invloed van stromend water (fluvius = rivier) en sneeuw (nix = sneeuw)
periglaciaal	een term die betrekking heeft op het klimaat en de kenmerkende processen en verschijnselen die aanwezig zijn in aan landijs grenzend gebied.
Pleistoceen	geologisch tijdperk met sterke klimaatswisselingen van gematigd warm tot zeer koud; deel van het Kwartair, dat gevolgd wordt door het Holoceen; ca. 2,4 miljoen jaar BP - 10.000 BP
Pleniglaciaal	volglaciaal, de koudste periode van het Weichselien
sandr	grote puinwaaier van glaciofluviale afzettingen
Weichselien	glaciaal, laatste ijstijd, ca. 120.000 - 10.000 jaar geleden

Gebruikte afkortingen

BP	before present (voor heden); C14-jaren; het nulpunt 'heden' is hierbij volgens internationale afspraak gesteld op 1950 (n.Chr.); de werkelijke kalender- of zonnejaren (gecalibreerde C14-jaren) zijn weergegeven in jaren v.Chr. en n.Chr.
C14	koolstof 14, isotoop van het normale koolstof 12; radioactief element dat voor dateringsmethoden gebruikt wordt
v.Chr.	(jaren) voor Christus
n.Chr.	(jaren) na Christus
GHG	gemiddeld hoogste grondwaterstand (in cm -mv); zie Gwt
GLG	gemiddeld laagste grondwaterstand (in cm -mv); zie Gwt
Gwt	grondwatertrap
KNA	Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie
mv	maaiveld
NAP	Normaal Amsterdams Peil: de gemiddelde vloedstand op het IJ bij Amsterdam toen de Zuiderzee nog niet afgesloten was
ROB	Rijksdienst voor het Oudheidkundig Bodemonderzoek

Bijlage 1

Ligging plangebied op topografische ondergrond



Bron: Topografische Dienst Kadaster (TDK)
Schaal: 1 : 25.000
Gedeelte van kaartblad 32 C Zeist en 39 A Culemborg



bijlage: 1

Bijlage 2

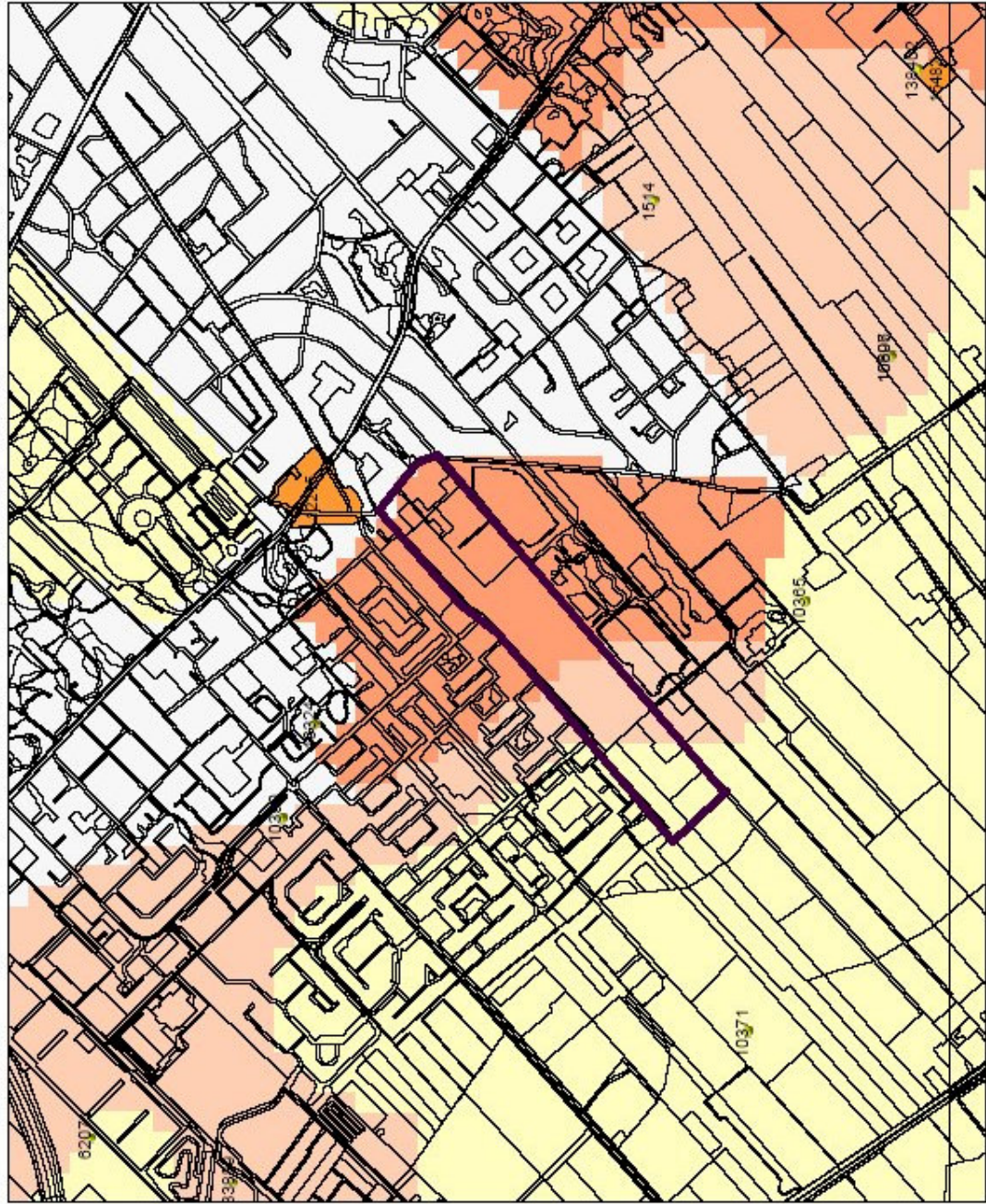
Archeologische basiskaart (ABK)

Archeologische Basis Kaart

11-01-2005

Lange Dreef

E. Norde - Grontmij Nederland bv



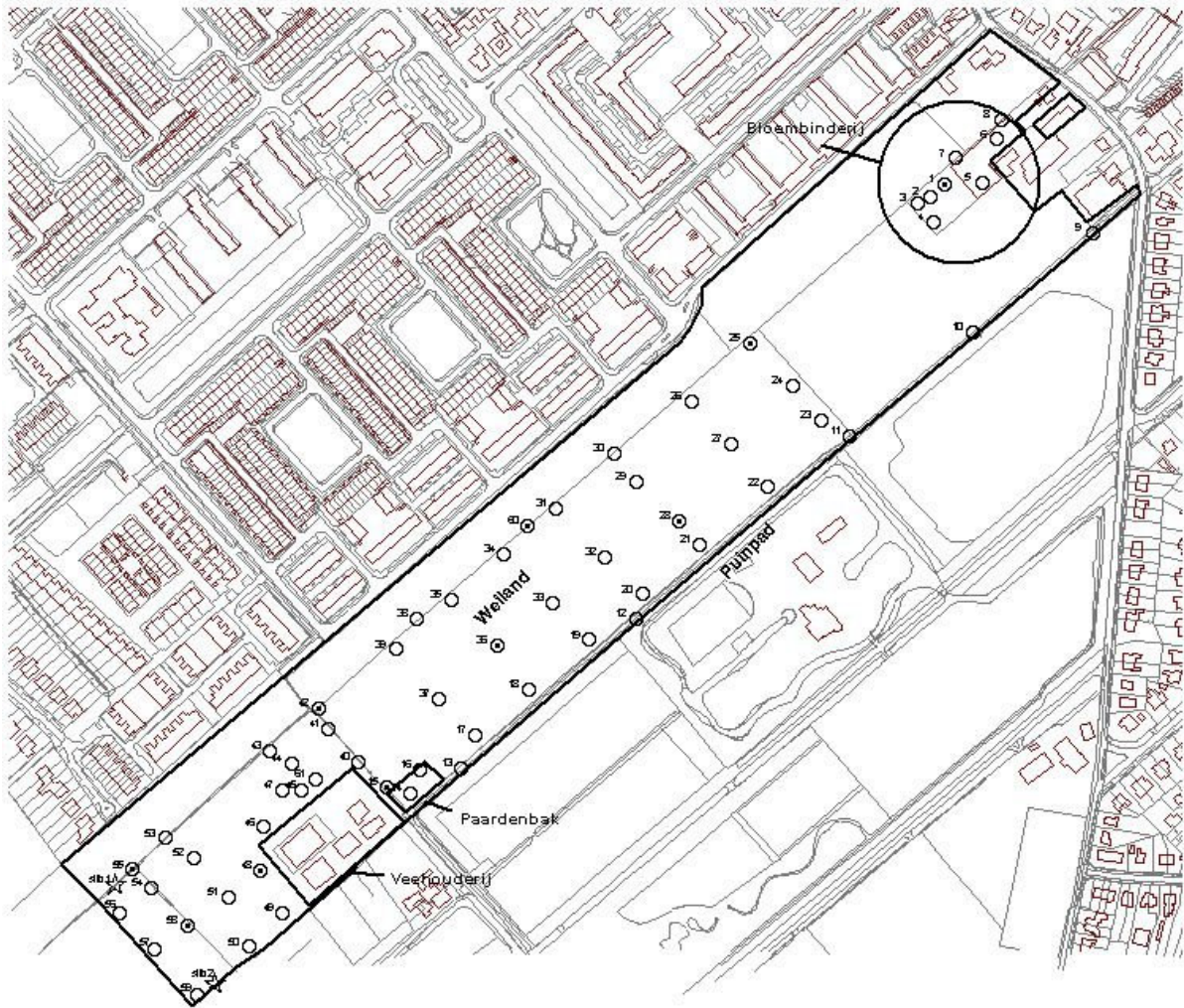
Legenda

- WAARNEMINGEN**
- TOP10 ((o)TDN)
 - TOP50_CBS ((o)CBS)
- MONUMENTEN**
- archeologische beletenis
 - archeologische waarde
 - hoge archeologische waarde
 - zeer hoge archeologische waarde
 - zeer hoge arch waarde, beschermd
- IKAW**
- zeer lage trekans
 - lage trekans
 - middelhoge trekans
 - hoge trekans
 - lage trekans (water)
 - middelhoge trekans (water)
 - hoge trekans (water)
 - water
 - niet gekarteerd



Bijlage 3

Milieukundige boringen 2004



- Boorpunt
- ⊙ Boorpunt met peilbuis

Lange Dreefte Driebergen
 verkennend bodemonderzoek
 Projectnummer: 168096
 Boorpuntenkaart



<p>Overzicht milieukundige boringen Bron: naar de bijlage bij de briefrapportage van 14 december 2004 Zonder schaal</p>	 <p><i>bijlage: 3</i></p>
---	--

www.grontmij.nl